

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 07 Ekim 2019
Sayı : 885

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Özgür ÖZEL
Manisa Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih : 24 Ekim 2019	Esas No: 2/2309

Değerli
TBMM Başkanlığına
Gönderildi

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİĞİ
07 Ekim 2019
Numara:

TBMM
GELEN EVRAK
07 Ekim 2019
No: 545679
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Devlet sistemlerinde yönetim şekli erklerin birbirleriyle olan karşılıklı konumları ve ilişkilerine göre şekillenir. Bu kapsamda güçler ayrılığı devlet düzeninin demokratik niteliğini belirleyici temel unsurdur. Yasama, yürütme ve yargı erklerinin her birinin ayrı konumu, işlevi ve önemi vardır. Devletin temel organlarını oluşturan bu güçlerden birinin diğerine önceliği veya üstünlüğü kamu düzenini bozacak, sistemin demokrasiden uzaklaşmasına yol açacaktır. Bu nedendir ki Türkiye Cumhuriyeti Anayasası; kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğunu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğunu başlangıç kısmında vurgulamıştır.

Yine Anayasa'nın 6'ncı maddesinde "Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir." denilerek Türk Milletinin, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanacağı, egemenliğin kullanılmasının, hiçbir surette hiçbir kişiye bırakılmayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın sözü ve özü demokratik milli egemenliği öngörmüşken, son 15 yıldır ülkemizde devlet düzeninin her alanında tek adam yönetimine dayalı antidemokratik bir anlayış egemen olmaya başlamıştır. Tek adam zihniyeti güçler ayrılığını örselemiş, devletin temel organlarının dengesini bozmuştur. Yürütme, yargı ve yasamayı yönlendirmenin ötesinde yönetmeye başlamıştır. Devlet, tek adam tarafından yönetilmekte ve kontrol edilmektedir. Onun yetişemediği alanlarda da onu örnek alan yöneticiler tek adam anlayışını kendi alanlarında uygulamakta, devletin her kademesinde bu yönetim tarzı yerleşerek yaygınlaşmaktadır.

Doğrudan halkın seçtiği temsilcilerden oluşan yasama organı TBMM, kamuoyunun ilgi odağıdır. Halk, temsilcilerini gönderdiği TBMM'nin faaliyetlerini takip etmektedir. TBMM'de yalnızca çoğunluğu oluşturan iktidar partisinin değil milli iradeyi oluşturan diğer bütün partilerin kendini ifade edebileceği demokratik bir ortam ve yönetim anlayışı kamuoyuna yansımalıdır. TBMM yönetiminde, karar alma ve uygulama süreçlerinde, temsil eden siyasi partilerin birbirleriyle ilişkilerinde demokratik teamüllerin ve katılımın gerekliliği tartışmasıdır.

TBMM Başkanının seçim usulü, görev süresi, görev ve yetkileri TBMM İçtüzüğünde düzenlendiği halde; sorumluluklarını yerine getirmemesi, yetkisiz olduğu konularda kararlar alıp uygulaması, keyfi yönetim sergilemesi hallerinde parlamenter denetime tabi tutularak süresinden önce görevine son verilmesi hükme bağlanmamıştır.

Geçmişte yaşanan bazı örnekler, gerekli koşullar oluştuğunda TBMM Başkanının süresi bitmeden önce kendisini seçen TBMM tarafından görevinden uzaklaştırılabilmesinin bir zorunluluk olduğunu göstermiştir.

Nitekim 22'nci Yasama Döneminde Meclis Başkanı Bülent Arınç imzasıyla verilen İçtüzük Değişikliği Teklifinde, TBMM Başkanı hakkında güvensizlik önergesi verilmesi suretiyle denetim yolu işletilerek süresinden önce Genel Kurul tarafından görevine son verilebilmesi öngörülmüştür. Bu günleri görürcesine hazırlanan söz konusu düzenleme, *"seçimle göreve gelmek, seçmenlerin güvenini kazanmak demektir. Bu güven zamanla seçilen tarafından zedelenebilir. Bu durumda seçmene seçtiği kişiyi değiştirme imkanı tanınmalıdır."* şeklinde gerekçelendirilmiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle teklifle, TBMM Genel Kurulu tarafından seçilen Meclis Başkanının görevi kötüye kullanma, görevini layıkıyla yerine getirmeme, kamuyu zarara uğratma, hukuki sorumluluklarını yerine getirmeme, yönetme gücünü kaybetme ve benzeri gerekçelerle, görev süresi bitmeden önce yine TBMM Genel Kurulu tarafından görevinden alınarak ortaya çıkacak sorunların çözülmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle TBMM İçtüzüğünde yapılan değişiklikle TBMM Genel Kurulunca seçilen Meclis Başkanının gerekli koşullar oluştuğunda, gerekçeli bir güvensizlik önergesi ile TBMM Genel Kurulunca görevine son verilebilmesi sağlanmaktadır. Genel görüşmeye benzerlik gösterse de sonuç olarak görüşmelerin sonunda Başkanın görevine devam edip etmemesi gizli oylama konusu yapılabilecektir. Başkan hakkında güvensizlik önergesinin yüksek sayıda imzayla verilebilmesinin öngörülmesi, işin ciddiyetini ve ağırlığını yansıtmaktadır. Yine Genel Kurulun aynı konuda birden fazla görüşme yapmak durumunda kalmaması için tek aşamalı görüşme öngörülmüş, ancak oylama iki aşamalı olarak düzenlenmiştir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1- 5/3/1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 10 uncu maddesinin başlığı "Başkanın seçimi, görev süresi ve görevinden düşürülmesi" şeklinde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Başkan hakkında, üye tam sayısının en az dörtte birinin imzasıyla gerekçeli güvensizlik önergesi verilebilir. Güvensizlik önergesi beşyüz kelimedен fazla ise özeti eklenir. Güvensizlik önergesi, verilişinden sonraki üç gün içinde bastırılarak üyelere dağıtılır, Gelen Kağıtlar Listesine alınır ve Genel Kurulda metni veya beşyüz kelimedен fazla ise özeti okutulur. Dağıtımından itibaren on gün içinde, gündemin "Oylaması yapılacak işler" kısmına alınıp alınmayacağı özel gündem halinde görüşülür. Genel Kurulda bu konudaki görüşmede sırasıyla, istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi, siyasi parti grupları ile TBMM Başkanı konuşabilir. Genel Kurul, güvensizlik önergesinin gündemin "Oylaması yapılacak işler" kısmına alınıp alınmamasına işaretle oylama suretiyle karar verir. Güvensizlik önergesinin gündemin "Oylaması yapılacak işler" kısmına alınması kabul edildiği takdirde gizli oylama, görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmidört saat geçmeden yapılamaz. Gizli oylamada yalnızca güvensizlik oyları sayılır. Başkan, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla düşürülebilir."

MADDE 2- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

